NÄRHET

TAKTILITET

MATERIALITET

HANTVERK

BERÖRING

DELTAGANDE

INTERAKTIVITET

DELANDE
AV VÄRLDAR

KONST-HANTVERK I VERK-LIGHETEN

Päivi Ernkvist

FLÖDE STIMULANS IKKE-AUKTORITÄR

Ett av de verk som har inspirerat och betytt mycket för mig är Olle Adrins *Sinnenas ledstång* som han skapade för Tomteboda blindinstitutet i Stockholm, sedermera Resurscenter för blinda och synskadade barn. Allkonstnären Olle Adrin skapade tillsammans med barnen denna sextio meter långa fantastiska fris. Den är placerad i en tillbyggnad som binder samman två äldre hus med en tredje huskropp där barnen fick gymnastiksal och simhall. *Sinnenas ledstång* innehåller många olika material så som sten, trä, lera, metaller och plast. Här finns också de material, borst, rotting och korgmaterial, som traditionellt har tillhört de blindas hantverk. Tillsammans berättar de om världen omkring oss – både den synliga och den osynliga, om universum, mikrokosmos, livets uppkomst, i klara tydliga färger. Verket både tålde och inbjöd till beröring och närhet.

Olle Adrin hade en lite ovanlig yrkesbakgrund. Han inledde sitt yrkesliv på en mekanisk verkstad och skaffade sig en slöjdutbildning innan han började på Konstfack och därefter fortsatte på Konsthögskolan.

Päivi Ernkvist framför väggen på Långbro sjukhus 1972. Foto: okänd.

KONSTHANTVERKET SOM KREATIV FRIGÖRELSE

Verket invigdes 1964. Olle Adrin föregriper här hela det sociala engagemang som kom att genomsyra konsten under det sena 1960- och tidiga 1970-talet. Här fanns ett medvetet steg bort från konstens auktoritära hållning som högtidligt omgärdas av distans och respektingivande aura. Med det sociala engagemanget som var helt naturligt för Olle Adrin innebar konsthantverket en kreativ befrielse med dess självklara vardaglighet som också innefattade mänsklig närhet, rätten att beröra, taktilitet. Här finns utgångspunkten för ett socialt och praktiskt engagemang som endast konsthantverket hade tradition och verktyg för.

Som student på Konstfack på keramik och glas i slutet av 1960- och början av 1970-talet var det Sinnenas ledstång som fick mig att lämna skolans skyddade miljö. Det var detta verk som inspirerade mig att utföra mitt examensarbete på en utsatt plats. Under ett helt år arbetade jag intensivt tillsammans med schizofrena och psykotiska ungdomar på Ungdomskliniken på Långbro sjukhus för att förverkliga en tjugo meter lång vägg. Här min lite naiva formulering från 1972: ”Som examensarbete har jag gjort en 20 m. lång utsmyckning på Långbro sjukhus i samarbete med patienter o. personal. Utsmyckningen gestaltar ett landskap av sommar, sol, djur. Vi har arbetat med de mest skiftande material som keramik, virke, päls, tyg, spånplattor.”

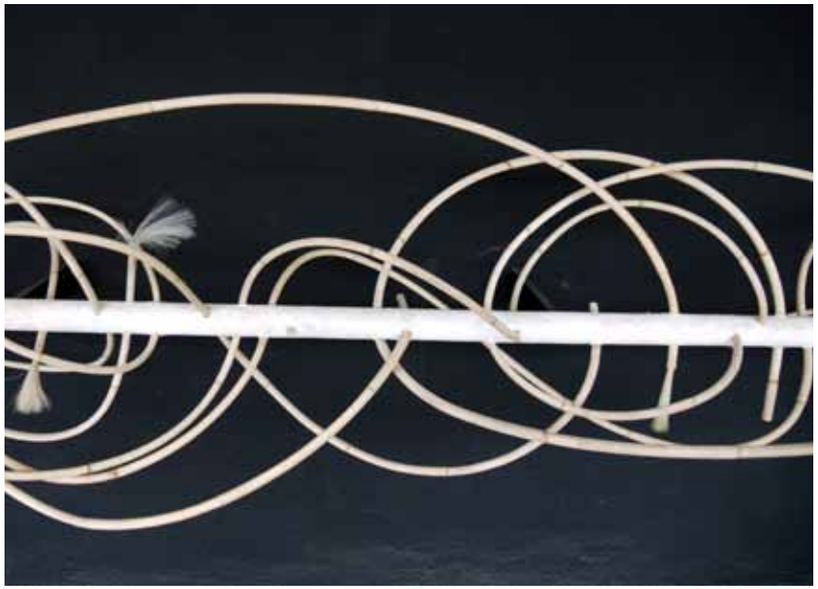

Olle Adrin, ”Sinnenas ledstång”, Blindinstitutet i Tomteboda, 1962–63. Foto: Päivi Ernkvist.

Päivi Ernkvist, Långbro sjukhus (Ungdomskliniken), Stockholm, 1971–72. 4 meter av den 20 meter långa väggen. Foto: Päivi Ernkvist.

KONSTEN ATT BYGGA EN BERÄTTELSE

I dag som projektledare på Stockholm konst har jag fortsatt att arbeta i tankegångar som dessa i utformningen av konstnärliga gestaltningar för bland annat skolor och förskolor. Här lämpar sig uppdragen allra bäst för konsthantverkare eftersom de har förmågan att i de mest varierande och praktiska material bygga upp en berättelse där barnen både upplever delaktighet och närhet, samtidigt som deras tillit, fantasi och eget skapande stimuleras.

Ett utmärkt samtida exempel på en process som denna är när jag under 2012–14 arbetade med konsthantverkaren Jakob Robertsson. Också han har studerat keramik och glas på Konstfack. Liksom många andra konsthantverkare har han en stor aktionsradie och han arbetar

med allt från webbdesign till föreställande keramiska figuriner med mångskiftande, komplexa uttryck. På de två förskolorna som han arbetat med har han byggt upp en berättelse med sex scener uppdelad i två delar – en utomhus och två scener inne på varje förskola. På förskolornas gård har han gjutit en stubbe i aluminium. Inomhus har han skapat två fondväggar med hjälp av kapplastavar som är en sorts byggklossar som barnen ofta använder på förskolorna för kreativ lek. Här finns en berättelse om träd och ett djur som kommit på besök och lämnat fantasieggande spår som är ömsinta, taktila och grafiskt tydliga. Det är en berättelse som barnen känner igen och kan bygga vidare på.

Jakob Robertsson monterar väggen ”Mysko! Här bor vi!”. Uppdragsgivare: Stockholm konst. Foto: Päivi Ernkvist.

KONSTHANTVERK SOM KORSBEFRUKTNING

För mig exemplifierar Pontus Lindvall det mångsidiga, ömsesidigt befruktande område som är konsthantverk, formhantverk. Följande yrkesroller är helt adekvata för att beskriva honom: keramiker, inredare och konsthantverkare, dekorationsmålare, spontanmarmorerare, slöjdkonsult, formgivare, prydnadsinstallatör, webb-AD etc. Han arbetar som han säger ”situationsspecifikt” vilket är en förklaring till varför just konsthantverket fungerar så bra för honom som medium och plattform för konstnärlig kommunikation. Vi samarbetade i ett konstnärligt gestaltningsuppdrag som han utförde på Akallaskolan. Det var ett konstnärligt interiört uppdrag för en grundskola, klass 0–9. Resultatet, år 2012, blev ”Furuklassicism på Akallaskolan” vilket innebar att entrén utanför matsalen fick en fris och en lång kolonnad av grekiska pelare som svarvats i furuträ. Arbetet utfördes i samarbete med Sveriges främste svarvmästare Paul Kovac. Det blev en underbar pedagogisk krock med klassisk grekisk upphöjd skönhet mitt i skolans matsalsstoj, liv och mångfald.

SMYCKE I FORM AV ETT STAKET

Konstnären Hanna Hedman gjorde ett staket utifrån sitt imaginära smyckekoncept, ett smycke som förstorades upp till det gigantiska ”Med risk att försvinna”, till förskolan Zinket i Vällingby 2014. Hon är en teknisk virtuos och hämtar inspiration till sin bildvärld från naturen och människans myter och sägner och kombinerar dessa till nya myllrande mönster. Vi ser en laserskuren plåt som hon har lackerat i olika gröna nyanser. Staketet fyller alla de krav man ställer på funktion och säkerhet. Barnen möter här en myllrande blandning av rödlistade svenska djur och växter som är på väg att förvinna från vår natur och som här flätats in i varandra i otaliga berättelser. Staketet för oss in i en ny värld, en upptäcktsfärd både för barnen och de boende utanför förskolan. ”Jag hoppas att barnen skall upptäcka nya former och hitta på nya historier varje gång de tittar på staketet.” Ett monumentalt smycke på plats i vår vardagliga verklighet.

PROJEKTLEDARE – EN KONSTNÄRLIG VERKSAMHET

Konsthantverk i verkligheten innebär att konsthantverkaren kommer in tidigt i den gemensamma arbetsprocessen med planerare,

Pontus Lindvall, ”Kolonnad i klarlackad furu”, Akalla grundskola, 2012–13. Uppdragsgivare: Stockholm konst. Foto: Päivi Ernkvist.

Hanna Hedman, ”Med risk att försvinna”, förskolan Zinket, Vällingby, 2015. Uppdragsgivare: Stockholm konst. Foto: Päivi Ernkvist.

konstruktörer, arkitekter och byggherre. Det skapas en gemensam verkstad, en kreativ karusell med samtliga involverade. Här finns förutsättningar för den småskaliga seriella produktionen som är konsthantverkets specifika område med dess flexibilitet och innovativa styrka i att finna lösningar för rum, ytor, strukturer.

Själv kallar jag mig keramiker eftersom det är den utbildning som jag har med mig i bagaget. Jag ser på mitt arbete som projektledare inom offentlig konst som en i lika hög grad konstnärlig verksamhet. Verkstad är på pappret, tanken, kommunikationen, mötet i olika instanser. Jag tycker man skall se brett och innovativt på sin verksamhet, se vilka möjligheter som öppnar sig och endast begränsa sitt fokus när situationen kräver det och då konsekvent och fullt ut.